

Slavenski dom

Štev. 216

V Ljubljani, četrtek 23. septembra 1937

Leto II.

Mussolini bo posredoval za nemške katoličane

Sveta Stolica je pripravila novo spomenico o preganjanju v Nemčiji

Castel Gandolfo, 23. sept. o. Iz vatikanskih krogov poročajo, da je sv. oče pregledal in odobril besedilo dolge spomenice o položaju katoliške Cerkve v Nemčiji. Prepis te spomenice bodo izročili predsedniku italijanske vlade Mussoliniju pred njegovim odhodom v Berlin. Spomenica navaja natančne podatke o preganjanju katoliške Cerkve v Nemčiji in onemogočanju katoliškega življenja ter delovanja pod hitlerjevsko vladavo zlasti zadnje čase. Spomenica je sestavljena po najnovejših poročilih, ki jih je Vatikan dobil od nemških škofov. Spomenico je sestavil državni tajnik kardinal Pacelli, končno veljavno obliko pa ji je dal sv. oče sam. Ta spomenica naj bi predsedniku italijanske vlade Mussoliniju služila v oporo pri razgovorih s Hitlerjem. Da bo na berlinskih razgovorih med voditeljema obeh držav prišel na spored tudi položaj nemških katoličanov, so domnevali že takoj, ko je obveljalo, da pojde predsednik italijanske vlade v Berlin. Sv. stolica je to priložnost porabila, da se zavzame za preganjano nemško Cerkve. Spomenico s potrebnimi navodili, ki jih bo sv. oče odobril danes, bodo dobili vsi nemški škofje. Ne spomenice, ne navodil pa tudi Vatikan ne bo objavil. Domnevajo, da bo Mussolini skušal doseči spravo med Vatikanom in narodnim socializmom.

Spored Mussolinijevega prvega dne v Nemčiji

Berlin, 23. sept. o. Minister Wagner je večeraj sprejel inozemske časnikarje ter jim razložil spored Mussolinijevega bivanja v Nemčiji. Hitler bo sprejel ustanovitelja fašizma v Münchnu na postaji. Hitler in Mussolini bosta za tem obiskala

Hitlerjevo hišo v Berchtesgaden ter pregledala častne vojaške oddelke in narodno socialistične bojne skupine pri veliki paradi. Mussolini bo stal na palači princa Karla v kraljevem dvoru. Za tem bo Mussolini prvič uradno obiskal Hitlerja. Nato jima bodo v »Rjavi hiši« priridili kosilo, kateremu bo sledil defile vseh narodno socialističnih organizacij v Münchnu. Popoldne bo Hitler uradno obiskal Mussolinija v palači princa Karla. Proti večeru bosta Hitler in Mussolini obiskala Dom nemške umetnosti, kjer bo prirejen velik sprejem. Ta dan bo moralo v Münchnu počivati vse delo in bodo imele šole prosto. Delavstvo v tovarnah bo po odredbi vlade imelo plačan praznik. Prav tako bodo 28. september praznovali v Berlinu, kjer bosta Hitler in Mussolini govorila pred več stotisočlavo množico na olimpijskem stadionu.

Italijani o pomenu potovanja

Rim, 23. septembra. AA. (Stefani) »Giornale d'Italia« piše o Mussolinijevem potovanju v Nemčijo na uvodnem mestu in poudarja, da bo sestanek med Mussolinijem in Hitlerjem velikega pomena. List opozarja na podobnost obeh gibanj in pravi, da se je iz tega docela naravno rodilo tesno sodelovanje med obema narodoma. Ducejeva politika je dosegla konec reparacij, in odstranila nezmiselnost razvrstitve med zmagovalce in premagance. Hkratu je pospešila priznanje nemških pravic, in pripravila obnovo Nemčije, ki jo je Hitler zmagovito dokončal. Na kraju pravi list, glede na vse to nihče ne more oporekati pomena sedanjega sestanka med Hitlerjem in Mussolinijem, in izpodbijati važnost nemško-italijanskega sodelovanja.

Italija hoče pritegniti Jugoslavijo v rimski sporazum

Rim, 23. sept. o. Poročajo, da bo po Mussoliniji vrnitvi iz Berlina prišlo do nadvse važnih sprememb v italijanski gospodarski politiki glede zunanje trgovine. Italija namerava namreč odpovedati, odnosno temeljito spremeniti takozvani seme-rinski sporazum med Avstrijo, Madžarsko in Italijo. Sporazum določa posebne izredne ugodnosti za uvoz madžarskega in avstrijskega blaga v Italijo. Ta gospodarski dogovor je nujna in vidna posledica rimskega sporazuma med temi tremi drža-

vami. Italijani zatrjujejo, da je ta seme-rinski dogovor čimdalje neugodnejši zanje, ker mora Italija preveč blaga plačevati z denarjem, namesto da bi ga zamenjala za svoje industrijske izdelke. Italija hoče, da naj se razmerje med plačili v blagu in plačili v gotovini docela preobrne. Avstrija in Madžarska sta na to spremembo v italijanski trgovinski politiki že opozorjeni in se bosta z njo pač morali sprijazniti.

Glavni razlog za to važno spremembo pa ni v tem, kar uradno zatrjujejo italijanski politični krogi, marveč v dejstvu, da hoče Italija k rimskemu sporazumu pritegniti tudi Jugoslavijo, s katero je svoje razmerje temeljito izboljšala. Prav tako je Jugoslavija na dobri poti, da uredi vsa sporna vprašanja z Madžarsko in potem ne bi bilo več zapreke, da bi se Jugoslavija rimskemu sporazumu pridružila. Za Jugoslavijo pa so tudi važne predvsem gospodarske posledice, ki bi iz tega sledile. Če hoče Italija dati jugoslovanskemu blagu pri uvozu enake ugodnosti, kakršne imata Madžarska in Avstrija, je jasno, da bosta pri tem morali trpeti nekaj onidve.

Franco 50 km pred Gijonom

Irun, 23. septembra. o. Nacionalistične čete na severnem bojišču nevdružno napredujejo proti zadnji rdeči trdnjavi Gijonu. Vladni oddelki sicer skušajo kljubovati, toda ne morejo dosti doseči proti sistematičnemu napadanju nacionalističnih oddelkov. Francovi vojska je včeraj zavzela 12 večjih vasi ter zadnji del proge, ki drži iz Lyona v Gijon in ki so ga še imeli v rokah rdeči. Zdaj so se nacionalisti z

vseh strani že toliko približali trdnjavi Gijonu, da bodo začeli s sklenjenim napadom. Prvi njihovi oddelki so bili včeraj še 50 km oddaljeni od mesta.

Nacionalisti izganjajo konzule

Hendaye, 23. septembra. o. Nacionalistični guverner je poslal angleškima konzularnima zastopnikoma v Bilbao in Santandru oster opomin in poziv, naj takoj odpotujeta iz teh mest. Zastopnika sta namreč ostala v Bilbao in Santandru tudi po nacionalistični zmagi. Francova vlada si je zadnje čase prizadevala, da bi ji Angleži dovolili ustanoviti v Angliji dva konzulata. Ker pa angleška vlada Francovim zahtevam ni ugodila, skušajo nacionalisti pritieniti nanjo z izgonom konzulov.

Po uradnem poročilu iz Malage, so nacionalistične oblasti prepovedale tamošnjemu francoskemu konzulu, da zapusti poslopje konzulata. Po tem poročilu so konzula nacionalistične oblasti včeraj konfirirale v samem poslopju konzulata.

Pred začetkom pomorske konference treh držav v Parizu:

„Italija je velika sredozemska sila“

Pariz, 23. sept. o. Iz francoskega zunanega ministrstva poročajo, da se bo konferenca pomorskih strokovnjakov, ki naj določi, kako bo urejeno nadzorstvo nad prometom v Sredozemskem morju, začela prve dni prihodnjega tedna. Konferenca se bo udeležila tudi Italija. Vest, da je Italija pristala na sodelovanje v razgovorih pomorskih strokovnjakov na osnovi nyonskega sporazuma, je napravila povsod zelo ugoden vtis. V Parizu so mnjenja, da ne postavlja Italija nikakih pogojev. Grof Ciano je odpravnikom poslov Velike Britanije in Francije samo izjavil, da sprejema na znanje dejstvo, da sta obe, francoska in angleška vlada, Italijo priznali kot veliko sredozemsko silo. Smatrajo, da bodo na tej konferenci sprejeli sklep, da bodo italijanske ladje dodelili francoskim in angleškim torpedovkam pri izvrševanju pomorskega nadzorstva po vsem Sredozemskem morju. Domnevajo, da je Italija spremenila svoje vedenje po želji samega Mussolinija, ki je tik pred svojim potovanjem v Berlin hotel preprečiti sleherni razpravo o mednarodni osamljenosti Italije in Nemčije.

Italijansko, ter Italiji prijazno časopisje meni, da sta se Francija in Velika Britanija prepričali, da je nyonski dogovor enostranski, in ga je treba nekoliko popraviti. Vnovič je stvarnost premagala izmišljotino in diplomatske spletke. Sicer bi brez dejanskega sodelovanja Italije bil vsak nastop v Sredozemskem morju nemogoč. Franco-ko-angleški predlog in pristaneč Italije bodo povsod pozdravili z zadovoljstvom. Vprašanje nadzorstva v Sredozemskem morju je sedaj vendarle postavljeno na pravo mesto in zaupano državam, ki imajo največ pravice in sredstev, da

ga uredi. Ureditev tehničnih vprašanj, pravi list na kraju, bo pospešila tudi kasnejše rešitev političnih vprašanj, ki so v zvezi s položajem na Sredozemskem morju.

5 ur bo trajala parada ob koncu naših manevrov

Ljubljana, 23. septembra.

Velika zaključna parada ob koncu vojaških vaj naše vojske bo v nedeljo. Za udeležbo pri paradi je dovoljena polovična vožnja. Parada se bo začela na cesti, ki drži iz Metlike v Gradac. Nastopili bodo vsi oddelki in enote, ki so se udeležile manevrov. Zaradi tega bo defile čet in orožja trajal nad pet ur in bo dobro, da se udeleženci oskrbijo s kakim prigrizkom.

Izlet Putnika k manevrom

Ljubljana, 23. septembra.

Kakor nam sporoča Zveza za tujski promet v Ljubljani, bo poseben avtobus »Putnika« odpeljal izletnike v nedeljo h končnemu zaključnemu pregledu čet v Metliki. Avtobus bo vozil v nedeljo zjutraj ob pol petih izpred nebotičnika ter bo stala vožnja tja in nazaj 73 din. Vetop na določene prostore, kjer bo mogoče lepo in udobno videti celo vojaško paradno, bo dovoljen zgolj s posebnim znamenjem »Putnika«. Prijave za izlet sprejema »Putnik« do sobote opoldne.

Vesti 23. septembra

Pri mednarodnem teniškem turnirju v Parizu je v prvem razdelku Kitajec Hosinkie premagal Francoza Lipsa, Francozinja Caron-Culbert ter Kitajka Hoahingova sta porazili Angležinji sestri Hargravejevi, Hrvat Punčec ter Kitajec Hosinkie sta pa nabila Francoza Najarja in Delwaldena, in sicer s 6:2, 6:1.

Veliki nemški parnik »Cap Arcona« je nasledel zaradi preplitve vode na pesku 12 km pred Buenos Airesom in ga dosedaj še niso mogli rešiti.

Sestanek angleških trgovcev in industrijcev, katerih posle je prizadela vojna na Vzhodu, je bil pred dvema dnevi v Londonu. Sklenili so, da bodo od kitajske in japonske vlade zahtevali odškodnino za vse, kar so njihova podjetja trpela pri napadih.

Predsednik Roosevelt je odšel na daljše potovanje po industrijskih predelih v severozahodnih zveznih državah, da se sam prepriča o razpoloženju delovnih množic do njegovih socialnih ureditev.

Osmi vzhodni velesejem v Barju se je končal pred dvema dnevyoma. Prav tako so zaprli tudi velesejem v Smirni.

Osem milijonov dolarjev pristojbin je plačal pokojni ameriški finančni minister Mellon za izročilne pogodbe, ko je svoje imetje dajal članom svoje rodbine. V celoti je zapustil 500 milijonov dolarjev.

Mednarodni kongres za raziskavanje turške zgodovine se je začel v Carigradu.

Za pokrovitelja Papeške znanstvene akademije je sv. oče imenoval državnega tajnika kardinala Pacellija.

Nasprotstvo proti angleški politiki v Egiptu raste in je rodilo izraza predvsem v tem, da se je egiptovski zastopnik pri Zvezi narodov izrekel proti razdelitvi Palestine, česar Angleži niso pričakovali.

Apostolski vikar v Addis Abebi magr. Castellani je pred dvema dnevyoma prevzel svoje posle. Pri nastopu svojega mesta je imel govor, v katerem je razložil program svojega cerkvenega delovanja v Abesiniji.

Stalinovega sina je ugrabila, kakor poročajo varšavski listi, sestra druge Stalinove žene Ilana, katero je Stalinova žena, preden se je umorila, prosila, naj otroka reši.

Poziv proti preganjanju krščanstva v sovjetski Rusiji, Nemčiji in Mehiki je poslala organizacija »Trodeoc«, ki jo sestavljajo zastopniki katoličanov, pravoslavcev in protestantov. Zveza narodov pa tega poziva ni vzela niti na znanje, čeprav ima v svojih pravilih tudi določilo, da se morajo vse njene članice zavezati, da bodo varovale versko svobodo.

Preiskava o atentatih v Parizu je odkrila vse polno anarhističnih gnezd, ter levičarskih in desničarskih skladišč orožja v Parizu, zločincev pa ni izsledila, ker je pač tako volja zaveznikov sedanje vlade, komunistov.

Potniški parnik »Catubio« je blizu Balearov napadlo neko tuje letalo. Parnik je imel na krovu 700 potnikov. Parniku so prišle na pomoč angleške bojne ladje in ga spremljale do francoske obale.

Maršal Čankajšek se je skušal sam umoriti pred tremi dnevi, pa so mu njegovi spremljevalci to preprečili. Tako vedo povedati japonski listi.

Poljski zun. minister Beck je včeraj dospel v Benetke, kjer se bo sestal z nekaterimi italijanskimi politiki. Baje je njegovo bivanje tam v zvezi s snovanjem protikomunističnega bloka med Poljsko, Romunijo in Jugoslavijo.

O pospešitvi avstrijskega prometa čez tržaško pristanišče so se razgovarjali te dni zastopniki avstrijskega in italijanskega trgovskega ministrstva.

V Belgiji se boje, da bi sedanji ministrski predsednik van Zeeland le odstopil zaradi gonje, ki so jo proti njemu začeli predvsem judovski finančni krogi.

1400 primerov kolere so doslej ugotovili v Sangaju. Kolera divja predvsem med Kitajci.

Skupino neznanih podmornic so včeraj opazili v letonskih obalnih vodah blizu Litve. Zdi se, da so bile podmornice sovjetske in da so plule proti Španiji.

Dva vlaka sta trčila na neki mali romunski postaji blizu Cluja. Šest ljudi je bilo ubitih, 30 pa ranjenih.

Za predsednika italijanske akademije je Mussolini imenoval pesnika Gabriela D'Annunzia.

Angleški zun. minister Eden je včeraj imel dolg sestanek s predsednikom svoje vlade Chamberlainom.

O spremembah v poljski domači politiki govorijo v uzbujanju že od znane kmečke stavke dalje. Predsednik republike je pred dvema dnevyoma sprejel voditelja mladinskih organizacij poljske ljudske stranke, ki je stavko priredila.

Kdo bo spremljal Mussolinija

Rim, 22. sept. AA. Agencija Stefani objavlja naslednje uradno sporočilo o bližnjem Mussolinijevem potovanju v Nemčijo: Duce bo odpotoval 24. septembra v Nemčijo na poziv vodje in državneega kancelarja Hitlerja na uradni obisk. V Mussolinijevem spremstvu bodo zunanji minister grof Ciano, tajnik fašistične stranke Starace, minister za narodno vzgojo Alfieri, osebni tajnik Bastiani ter uradniki raznih pisarn in zasebne pisarne predsednika vlade. Po enodnevnem zadržanju v Monakovem bo duce odpotoval na Meklenburško, kjer bo 26. septembra prisostvoval zaključni fazi jesenskih manevrov nemške vojske, nato pa bo odpotoval v Berlin, kjer bo ostal do 29. septembra.

Sestanek dr. Stojadinovića z Blumom

Praga, 23. sept. Predsednik naše vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović se je včeraj sestal s podpredsednikom francoske vlade Leonom Blumom in imel z njim daljši razgovor.

Predsedničjim se je dr. Stojadinović udeležil večerje pri predsedniku češkoslov. vlade dr. Hodžu skupno s predsednikom romunske vlade Tatarescom. Po večerji so vsi trije državniki ostali v daljšem razgovoru.

Prosvetni tabor v Št. Janžu na Dolenskem je preložen na nedeljo, 10. oktobra. To naj velja kot obvestilo vsem onim, ki so se nameravali to nedeljo udeležiti dolenskega prosvetnega tabora. — Prosvetna zveza, Ljubljana.

Borba za Gorjanciv polnem teku

Južna armada je včeraj zavzela Metliko, severna armada pa je tudi začela prodirati proti „sovražniku“

Novo mesto, 23. septembra.

Bitka na »fronti« se je torej začela. Že včeraj smo navedli, da je med prvimi stražami obeh armad prišlo do manjših prask, danes pa že lahko poročamo, da sta se obe armadi po svojih prvih oddelkih že kar krepko spopadli. Včeraj smo dobili sporočilo s fronte, da je južna armada z vsemi četami začela prodirati proti naši »meji« ter zavzela tudi že Metliko. Severna armada pa je dobila povelje, da takoj nastopi proti »sovražniku« ter po možnosti prekorači reko Kolpo.

Kako so te naloge čete obeh armad izpolnjevale, smo si mogli včeraj častnikarji ogledati na vsem širokem vojnem ozemlju.

Zgodaj zjutraj smo se zopet z našim avtobusom, ki nam ga je vojaška uprava dala na razpolago, odpeljali iz Novega mesta čez Gorjance proti Beli krajini. Mimo naših stanovanj se je na vse zgodaj vila vrsta težko obloženih voz, na njih smo mogli videti same domače fante in moške, rezerviste, ki so z vso spretnostjo in mirnostjo vodili svoje konjičke dalje po cesti. Nekoliko neprijetno je tem mozem, to se že vidi; tesno se ovijajo v svoje plašče, nekam pusto gledajo izpod svojih jeklenih čelad. Dež namreč nič ne porajta na manevre, marveč prav neumljeno lije izpod neba. Ob takem čmernem vremenu se naš avtobus pridno poganja v klance vrh Gorjancev, pa na ono stran, kjer se v široki dolini reke Kolpe dogajajo »vojne« dogodki.

Poveljnik severne armade, armadni general Pantelija Jurišič je izdal povelje svojim četam, naj takoj udarijo naprej ter zasedejo tekmo noči in današnjega dne črto vasi Cerkev-Mali Mošenik, Mirna gora-Skrebec-Sveta gora. Takoj so začele istočasno korakati čete na vsej dolgi fronti. Posamezne kolone so prodirale naprej pod varstvom konjeniških oddelkov. Ob 12 je konjenica zasedla Skrebec in Oklinal. Dalje pa so odšli kolesarski oddelki ter del konjenice, da pregledajo ob reki Kolpi, kje bi kazalo prekoračiti reko. Z njimi so odšli tudi pionirji, da bi razdrli mostove, ako jih je tam »sovražnik« morda že postavil. Medtem pa so ostali oddelki severne armade prodirali istočasno ter je celotna armada do 1 popoldne dosegla črto, ki jo je za cilj postavilo armadno povelje. Severna armada je bila kmalu obveščena, da je sovražnik s svojimi prvimi stražami že prišel do Kolpe. Zato je poveljnik severne armade sklenil, izvesti prodiranje naprej ter »sovražnika« vreči iz njegovih postojank.

Kolesarji prodirajo prvi

V Gorjancih smo naleteli na dolge kolone kolesarskega bataljona. Fantje so s svojim komandantom polkovnikom Jakličem na čelu vsi mokri rinili svoja kolesa proti vrhu. Vroče je seveda vreme, zato so po večini slekli suknjiče. Spet drugi oddelki kolesarjev, ki smo jih pustili zadaj, drviljo navzdol po klancih kakor strele. Njihove pelerine vtrajajo po zraku kakor zastave. Fantje so seveda vsi oboroženi, puške pa so znali spretno skriti pod palerine, da jim jih ne more zmočiti dež. Ti kolesarski oddelki so nekakša prva straža, izvidniški oddelki, ki bodo pustili zadaj konjeniške oddelke ter se poglani naprej proti »meji«, da ugotove postojanke sovražnika.

Naš avtobus hiti dalje mimo dolgih kolon konjenice, ob strani ceste opazujejo male konjeniške strojnice, ki so se nam umaknile s pota, pa čakajo, da bodo zopet s svojimi spremljevalci vred moglo dalje.

„Sovražna“ letala nad fronto

Tedaj nas iznenadi sumljivo brnenje v zraku. Ah, to so pa letala južne armade, ki so prišla na poizvedovalni polet nad postojankami severne armade. Samo nekaj minut je minilo, pa je bila cesta, ki je prej bila vsa živa in gosta vojaštva, na mah prazna in tiha. Vojaštvo je obstalo na mestih, vrglo se je na levo in desno v grmovje in hosto. Tudi konjenica je odvedla konje brž pod bližnje sadovnjake, da bi jih ne moglo opaziti sovražno letalo.

Mi pa s svojim vozilom hitimo dalje proti Metliki. Tam že ob vzhodu v mesto srečujemo posamezne majhne oddelke »modrih«. Znamenje torej, da je južna armada že dosegla Metliko ter jo zasedla. Na čelu prvih straž južne armade prodirajo avtomobili s strojnimi, tesno za njimi težki oklopni avtomobili. Vse hiše v Metliki so v zastavah. Ne zato, da bi s tem poudarjala svoje veselje, ker je prva v mesto prikorakala južna armada, o ne! Metličani so svoje hiše okrasili iz navdušenja do naše armade sploh. Saj vidimo po mestu tudi napise: »Živela jugoslovanska vojska«. Po mestu je vse živo. Meščani z zanimanjem motrijo gibanje vojaških čet, z navdušenjem spremljajo prihod vojaških edinic.

Prva bitka pri Metliki

Onstran Metlike že slišimo regljanje »strojnic«. Prvi spopadi obeh prednjih straž, ki sta se udarili ob srečanju. Tudi pokanje pušk nam potrjuje vero, da so se prve straže južne armade na avtomobilih srečale z konjeniški oddelki severne armade, pa je ob tej priliki prišlo do prve bitke. Pri tej priliki smo dognali, da obstoji med obema armadama

Prvi uspeh stavke mesarskih pomočnikov

Ljubljana, 23. septembra.

Že včeraj smo poročali v »Slovenskem domu« o stavki mesarskih pomočnikov, za katero so se ti oddelki zaradi tega, ker nekateri mesarski mojstri niso bili pripravljeni, da pristanejo na njihove, razmeroma zelo skromne zahteve. Mesarski pomočniki zahtevajo kolektivno pogodbo, določitev počitka in minimalne mezde. Pogajanja so se včeraj nadaljevala in so prinesla tudi že vsaj nekaj uspehov, to pa seveda za mesarske pomočnike, uslužbene pri onih mojstrih, ki so že pred izbruhom stavke vsaj deloma spoznali upravičenost zahtev mesarskih pomočnikov in ki le zaradi solidarnosti z drugimi mojstri takrat še niso ničesar podpisali.

Včeraj zvečer je že podpisal kolektivno pogodbo g. Slamič. Prišel je na to, da se vprašanje mezde reši na ta način, da dobijo mesarski pomočniki prve kategorije po 1800 din, pomočniki druge kategorije 1200 din, pomočniki tretje kategorije po 900 din in mladoletni pomočniki, ki imajo šele enoletno pomočniško dobo in spadajo v četrto kategorijo, po 600 din poleg hrane in stanovanja.

Upamo, da bodo temu zgledu uvidenosti sledili v kratkem tudi ostali mesarski mojstri in da bo na ta način odpadla upravičenost mesarskih pomočnikov do nadaljnjih stavke, ki je v veliki meri v škodo tudi vsemu ljubljanskemu prebivalstvu.

razlika v prodiranju. Dočim prodira severna armada naprej zgolj s konjeniški oddelki ter jim pri tem stojijo ob strani kolesarski bataljoni, se južna armada poslužuje za prodiranje naprej zgolj motoriziranih oddelkov. Pri teh velikih vojaških vajah bodo s tem presodili, kateri način se dejansko bolj obnese. Zato je določen poseben sodniški zbor pod vodstvom armadnega generala Beliča. Sodniški zbor ima po vsem vojnem ozemlju razporedeno široko mrežo telefonov, da je tako med seboj v neprestani zvezi. Pri vsaki enoti, ki pri vajah nastopa samostojno, sodeluje tudi častnik glavnega sodniškega zbora, ki sproti poroča o svojih dognanjih svojemu poveljniku. Na podlagi teh poročil se potem presojajo uspehi ali neuspehi posameznih nastopajočih vojaških enot.

Tako pridemo onstran Metlike do Kolpe. Vsak čas srečujemo manjše oddelke južne armade, ki s svojimi motoriziranimi oddelki hite po bližnjih sosebinskih cestah in kolovozih proti Metliki, proti Črnomlju ter dalje proti Gorjancem. Južna armada si bo seveda na vso moč prizadevala, da severno armado prehitijo, ji pred nosom zasede čim več postojank, potem pa jo vrže nazaj čez Gorjance. Na tak boj pa je seveda severna armada pripravljena.

Južna armada je dobila od poveljnika armadnega generala Bogdana Lišca povelje, da takoj ustavi prodiranje severne armade, ki hiti v dolino Kolpe. Obenem je južna armada dobila povelje, da po zaustavitvi sovražnih čet potisne sovražnika nazaj proti Novemu mestu.

Tanki in oklopni avtomobili v borbi

Onstran Metlike smo mogli videti, kako so hiteli v borbo gibljivi tanki. Nasproti prvim stražam severne armade, ki so bile opremljene s strojnimi puškami, so prodirali ti tanki tako spretno in gibčno v breg in čez vse zadržke, da je »rdeča« armada morala svoje prve straže potegniti brž nazaj. Za malimi tanki so hiteli motorizirani oddelki topništva. Tu smo gledali in občudovali silno spretnost in hitrost naših topničarjev, ki so v nekaj kratkih minutah postavili top ter ga namerili proti sovražniku. Pri tem so morali časih pomagati mimo vojakov tudi vsi častniki, da je bila stvar hitro izvršena.

Namistev težkih topov, ki jih prevažajo avtomobili, ni nobena malenkost. Že od daleč smo mogli videti široko razoroženo travniko, po katerih so se avtomobili pomikali s svojim tovorom. Zemlja je zaradi dežja obupno razmočena, kolesa se vdirajo vanjo škoro do četrta metra globoko. Delo v takem ozemlju je seveda nad vse naporno. V bližnjem gozdičku, kamor so se zatekli avtomobili s težkimi havbicami, smo našli skupine vojakov, ki so pravkar postavljali te topove. To ni lahko delo. S posebno dvokolično morajo pripeljati topovsko cev na lafeto, s posebnim skripcem dvignejo cev, spretne in gibčne roke jo pritrdijo, okrog topa se vrtil deset ljudi, priklopo zopet odpeljejo, top je pripravljen za strel. Vse skupaj je trajalo nekaj minut. Druga skupina vojakov že prinaša težke zaboje streliva, vojaštvo trga v bližini praprot, reže smrečje, da čim bolj zakrije postojanke topov. Ko se vrne odtod na cesto ter pogledamo nazaj, skoraj ne najdemo več točke, kjer smo se bili pravkar mudili, kjer so postavljeni in skriti težki topovi, ki bodo vsak hip streljali na daljavo 20 km.

Na opazovalnici pri Podzemlju

Tako pridemo zopet nazaj čez most ter zlezemo na opazovalnico, ki je tam pripravljena za opazovanje vojskovanja v dolini Kolpe. Opazovalnica je urejena na prostoru, od koder je sijajen pregled nad vso dolino Kolpe, kjer se bodo izvedli glavni boji obeh nastopajočih armad. Na 220 m visokem vrhu Kučerju stojimo ter gledamo pod seboj, kakor na dlani razprostrto ravnino na obeh bregovih Kolpe. Kakor srebrna nit se v velikem kolenu vije pod nami Kolpa, čez njo pa vodi nešteto mostov, nekaj stalnih, nekaj pa zaslonov zgrajenih, ki so jih bili že postavili naši pionirji. Pravkar korakajo čez mostove čete južne armade. Dež seveda še ni ponehal, megle se še zmerom vlačijo nad pokrajino. V tem jesenskem razpoloženju se sliši kakor godba nad oblaki rahlo brnenje motorjev sovražnih letal, ki so se zopet dvignili in poletela nad postojanke, da tako doženejo za svojo armado kaj več koristnih ugotovitev.

Na tej opazovalnici bodo etali in opazovali boje vsi višji častniki ter tuji vojaški odposlanci, ki so prišli k manevrom. Tu smo srečali častnikarji tudi vojne ministra generala Mariča, ki se je smehljaje pozdravil z nami, ki smo edini civilisti, ki se svobodno gibljemo na vsem »vojnem« ozemlju, zdaj na tej, zdaj na drugi strani fronte, tik ob postojankah obeh sovražnih armad. Hoteli smo na opazovalnici počakati prihoda tujih vojaških odposlancev, pa žal ni bilo več časa za to. Toda spodaj, ko smo ravno sedeli v avtobus, da bi se zopet odpeljali proti Novemu mestu, smo vendarle mogli videti te odlične tuje častnike, ki so se bili prav tedaj pripeljali iz Novega mesta v petnajstih ličnih novih vojaških osebnih avtomobilih. Tuje oddelke spremlja vso pot in jim sproti tolmači izvajanje ter nastopanje posameznih armad ter njenih čet divizijski general Dimitrije Živković. Vsega skupaj je prišlo na naše vojaške vaje 30 tujih vojaških odličnikov.

Čez „bojno polje“ nazaj v Novo mesto

Tako smo pa danes končali svoj program. Pozno popoldne smo zopet hiteli po razmočenih cestah proti Novemu mestu. Povsod po »fronti« smo mogli videti in opazovati vojaštvo, ki je ali korakalo dalje proti svojemu cilju ali pa si kje ob cesti ali kje daleč na polju pripravljalo svoje postojanke. V Gorjancih smo zopet srečali dolge kolone severne armade, ki je korakala mimo nas vedra in navdušena, čeprav jo je vso pot stanovitno močil dež. Naš avtobus smo celo morali ustaviti, ker je bila

Roosevelt, Ford, Bernard Shaw, švedski zunanji minister Sandler, egipt. kralj Faruk, znajo mednarodni jezik esperanto. Nova učna knjiga, delo prof. Rakuša, drž. dipl. učitelja za esperanto, omogoča vsakomur, da se esperanta hitro in igravo nauči. Založil in razpošilja Klub esperantistov, Ljubljana. Cankarjevo nabrežje 7, I. Cena 16 din.

Režiser in igravec g. Ciril Debevec je začel z jezikovnimi tečaji, v katerih bo obravnaval pravilno izgovorjavo književne slovenščine na šoli Glasbene Matice ljubljanske. En tečaj ima ure vsak torek od četrta na 8 do četrta na 10 zvečer v sobi št. 17, drugi tečaj pa ob četrkih od 1 do 3 v sobi št. 16. Kdor se še zanima za te tečaje, se lahko prijavi v četrtek, dne 23. t. m. ob navedenem času. Prijav je za te tečaje, da bo odprtjen še III. oddelček s 1. oktobrom. Prijave sprejema pisarna Glasbene Matice.

cesta z vojaštvom čisto zasedena ter ni bilo moč goče voziti dalje. Tako smo mogli gledati obraze teh vojakov, resnih mož in fantov, ki so sklonjeni pod težkimi oprtniki šli mimo nas, spotoma peli ter se vedro drug drugega navduševali. Dejali so, da jih dež ne bo ugnal, čeprav bi bilo seveda lepše, ko bi sijalo sonce. Po cesti korakajo po večini ljubljanski polki, največ rezervisti. Nekaj je vmes tovarišev znanec, ki hočejo, da bi jih za spomin vzeli s seboj »na ploščo«. Storim to in v vojakih zopet odkorakajo dalje. Zdal sledi dolgi koloni poljska kuhinja, iz nje se vije bel dim, ob njej tesno korakata oba kuharja, takisto v šlemih, oba resna in vsak hip ob kotlih, kjer se za moštvo spotoma kuha topla večerja. »Kaj bo dobrega?« vprašam prvega, ki ga srečam in sodim o njem, da je kuhar. »Guljaš s krompirjem.« Tako smo torej pol ure čakali, da

je mimo nas šla dobrih osem kilometrov dolga kača vojaštva. Dež seveda vztrajno nadaljuje svoje »manevre«, mi pa svojo pot proti Novemu mestu, ki je še zmerom vse živo in pod svežim vplivom manevrov. Tu je zdaj nastanjena vojaška godba iz Ljubljane. Vsako popoldne igra na trgu pred mestno hišo ter skrbi za dobro razpoloženje Novomeščanov. Mestna hiša je slovesno okrašena in zvečer razsvetljena z napisom »Živel kralj Peter II.«

Včeraj popoldne je vojni minister general Marič sprejel v hotelu »Metropol« vse člane tujih vojaških odposlancev, ki so bili do včeraj prišli v Novo mesto. Posamezni člani vojaških odposlancev so bili ministru predstavljeni ter je minister vsakogar posebej pozdravil. Nato je vsem izročil visoko odlikovanja, ki jim jih je poklonil naš mladi kralj Peter II.

Odlikovanje, ki ga je slovenska fotografija zaslužila:

Fotoklub Ljubljana - svetovni prvak?

Ljubljana, 23. septembra.

Pot in sloves, ki si ga je pridobila slovenska fotografija v širnem svetu, sta bila že ponovno predmet člankov, ki jih je prinašal »Slovenski dom«. Naš časopis je vedno naglašal veliko in važno vlogo, ki jo je slovenska fotografija s slovenskimi fotomateriji prevzela v svoj program ter omenjal koristi, ki nam jih prinašajo odlična dela, ki prejemajo v tujini nagrade ter s tem širijo naše ime z najboljšimi učinkujočimi močjo. Krona vseh uspehov in prizadevanj naših fotomaterij, v našem primeru članov ljubljanskega fotokluba, pa bo proti vsem še tako optimističnim pričakovanjem uspeh, ki se nam po vsej verjetnosti obeta letos. Namreč prvo mesto med vsemi svetovnimi fotoklubi, ki se udeležujejo tekmovanja v San Franciscu v Kaliforniji.

Že nekaj mesecev traja tekmovanje, ki je organizirano na svojski način. Za vsak mesec je razpisanih po pet nagrad za najboljša vposlana dela. Slika, ki jo komisija prizna za najboljšo, dobi v oceni pet točk, zraven pa srebrno plaketo. Druga najboljša slika se oceni s štirimi točkami, tretja s tremi itd. Število doseženih točk od vsakega meseca se seštevajo v skupno oceno. Tekmujejoči fotoklubi morajo poslati vsak mesec po nekaj slik. Fotoklub, ki bo konec leta našel največ točk, bo proglašen za najboljši fotoklub na svetu, za nagrado bo pa prejel 1 meter visok srebrni pokal. Naši ljubljanski fotomateriji so poslali na to tekmovanje samo kvaliteta dela, čeprav je z udeležbo na taki razstavi treba misliti tudi na velike stroške. V vseh mesečnih ocenah, kar jih je bilo, so člani ljubljanskega fotokluba prejeli po več nagrad in v splošni celotni oceni zavzemali drugo ali tretje mesto. Pravi trijumf pa so dosegli v septembrskem tekmovanju. Vseh pet razpisanih nagrad in vseh petnajst točk je bilo pripisanih ljubljancem.

Uspeh je edinstven. V vsem tekmovanju se še ni zgodilo, da bi en sam klub odnesel vseh

pet nagrad. Prvi, ki je tak uspeh dosegel, je bil ljubljanski klub. Nagrada so bila sledeča dela: S prvo nagrado in 5 točkami slika »Zimsko sonce«, delo Ljotze Erjaveca; z drugo nagrado in štirimi točkami »Zetev«, delo Petra Kocjančiča; s tretjo nagrado in tremi točkami »Sonce zmaguje«, delo Marijana Pfeiferja; s četrto nagrado in s dvema točkama »Trio«, delo Oskarja Kocjančiča, in s peto nagrado z eno točko »Turjak«, delo Anteta Korniča. Uspeh, ki smo ga zabeležili, je tem večji, ker se tekmovanja udeležuje 22 fotoklubov iz vseh delov sveta.

V končnem tekmovanju, v katerem se seštevajo za vsak klub posebej vse doslej dosežene točke, se je ljubljanski fotoklub uvrstil na drugem mestu z razliko ene točke za ameriškim Fort Dearborn Camera Clubom. Razlika je tako malenkostna, da smemo upati na najboljši plasman ljubljanskega fotokluba, to se pravi na prvo mesto, kar pomeni, da bi ljubljanski fotoklub postal svetovni prvak v umetni fotografiji in bi bila s tem slovenska fotografija postavljena v prvo vrsto med vsemi najboljšimi. Vsak uspeh nam bo v čast in ponos.

Kalifornijski mesečnik »Camera Craft« prinaša v septembrski številki izid tekmovanja za tekoči mesec z reprodukcijo nagrajenih slik ljubljancov in pristavlja: »Precej presenetljiva stvar se je pripetila pri ocenjevanju za mesec. Fotoklub Ljubljana (Jugoslavija) se je temeljito popravil v »Naprednem razredu« (Advanced Class) s tem, da je dobil vseh pet nagrad v tem oddelku. Prvič se je kaj takega zgodilo na teh tekmovanjih, tako da je fotoklub Ljubljana lahko ponosen na svoj uspeh. Vse kaže, da bomo morda imeli napet končni boj (foto-finish) med fotoklubom Ljubljana in Fort Dearborn Camera Clubom; zraven pa se kaže verjetnost, da bo Los Angeles Camera Club presenetil vsakogar s tem, da bo vpriporil krepke finish. Še tri ocenjevanja preostajajo. Na vsi klubi poskrbe za svoje lavorike.«

Pričetek nove sezone v kinu SLOGI!

Jutri premiera izvrstne šlager-komedije

Ljubezen na begu

V gl. vlogi: Ivan Crawford, Clark Gable

Zopet normalne cene po 4.50, 6.50, 8.—, 10.—, 11.— in 13.—.

Najnovejši žurnal

Septembra že 296 m dežja

Ljubljana, 23. septembra.

Meteorološki zavod je danes ob 7 zaznamoval, da je padlo v zadnjih 24 urah 46,2 mm dežja. Močno je deževalo včeraj popoldne in po noči. Zemlja je že popolnoma prepojena z vodo in zato se na mnogih krajih vodne množine zbirajo in odteka naprej tako, da obstoja nevarnost večje jesenske povodni. Letošnji september ne bo v pogledu padavin zaostajal za deževnimi septembrskimi dnevi prejšnjih let. Do davi je že ta mesec padlo po zapisih meteorološkega zavoda 296,7 mm dežja, kar predstavlja prav veliko množino vode!

Na Barju so začele vode zastajati in se ne morejo več tako naglo odtekat. Razlivajo se po travnikih, njivah in golcih. Mnogi večji pritoki ki zopet močno narasli, ko so že zaradi par dni trajajočega legega vremena znatno upadli. Tudi Ljubljana je sedaj zopet močno narasla. Njeno vodno stanje pri hidrocentrali na Fužinah je bilo davi 200 m nad normalo, voda pa je bila davi tam globoka 5,20 m. Pri Fužinah Ljubljana še polagoma narasla. Ob Ljubljaničnem ilizivu se je povodenj močno razlila po travnikih in drugod.

Pri nas je drugače izredno hladno vreme, ko vlada drugod še prav lepo, toplo. Tako je v Beogradu prava vročina in je dosegla najvišja temperatura te dni 30°C nad ničlo. Celj Maribor ima mnogo toplejše vreme kot Ljubljana z okolico.

Ponarejevalec hranilnih knjižic prijet

Maribor, 22. septembra.

Včeraj so slovenjbiški orožniki na cesti med Pragerskem in Slovensko Bistrico ustavili kolesarja, ker se jim je zdelo sumljiva številka na evidenčni tablici. Pri pregledu njegovih dokumentov so ugotovili, da gre za 29 letnega Bogomirja Jeniška iz Mielinje. Pri sebi je imel manjšo vsoto denarja, razna črnila, kemikalije in dve hranilni knjižici, glaseči na imena Ivana Klemenca. Ti dve knjižici sta takoj vzbudili sum orožnikov, ki so že pred od postnega urada na Pragerskem prejeli obvestilo o predzrem goljufu, ki s ponarejenimi hranilnimi knjižicami dviga denar. Ker sta se imeni v hranilnih knjižicah ujemali z navedbami postnega urada, so orožniki Jeniška aretirali ter po spretnem zaščitovanju iz njega kmalu izvalili priznanje.

Izpovedal, da je svojčas služil kot podrednik v vojski, iz katere je bil zaradi nedrednega opravljanja službe odpuščen. Ker ni dobil zaposlitve, se je pričel preživljati z goljufijo. Vse prihranjen denar je naložil v Poštno hranilnico in dal tam izstaviti hranilni knjižici na izmišljeno ime Ivana Klemenca. Nato je na knjižici pri drugih poslovalnicah Poštno hranilnice dvigal denar, ki bi pa kmalu pošel, če ne bi sproti ponarejal razne vpise. Čim je pri enem uradu nekaj denarja dvignil, je s kemikalijami, ki si jih je oskrbel, dvig izbrislil in tako imel možnost, da v drugem kraju zopet pride s popravljenimi knjižico do denarja. Na ta način je ogoljufal poštno urade oziroma poslovalnice Poštno hranilnice v Zagrebu, Pljuju in na

Najnižja temperatura je davi v Ljubljani znašala 12,6° C nad ničlo.

Po podatkih terenske sekcije za regulacijo Ljubljane je vodno stanje Ljubljance splošno nekako stalno. Davi je vodomer kazal, da je Ljubljana na Špiči narasla za 1 m.

Nad 80 milijonov za regulacijo

Struga Ljubljance je sedaj že v glavnem popolnoma urejena. Le na Špiči imajo delavci še položiti kamniti obrežni zid. Prihodnja leta pa bo izvršeno še zadnje delo, kakor je to določeno v glavnem projektu. Pri staroznani cukrarni bodo zgradili veliko zatvornico in zraven hidrocentralo. Stroški za to so proračunani na približno 4 milijone dinarjev. Prav zanimiv bo končni pregled in obračun izdatkov za celotno regulacijo Ljubljance in Gruberjevega prekopa. Regulacija je bila potrebna, kar jasno spruče dejstvo, da se že sedaj vode z barjanskih ravnin hitreje odteka. Splošno so znašli stroški za celokupno regulacijo nad 80 milijonov dinarjev. Regulacija dela so pričeli 3 leta pred svetovno vojno. Uredili, poglobili in zbetonirali so Gruberjev prekop, za kar je bilo izdanih okoli 35 milijonov dinarjev ali nad 3 in pol milijona zlatih a. K. Uredili so pred vojno tudi strugo Ljubljance tako do cukrarne in deloma v mestu. Za vsa regulacijska dela v strugi Ljubljance je bilo izdano nad 45.000.000 din.

Pragerskem, kjer pa so eleparijo kmalu odkrili ter o njej obvestili orožnike. Jenišek je bil celo toliko predrzen, da ni izbrisal le dvigov, marveč je ponarejal celo vlozno vpiso in si tudi tako sam dvigal razpoložljivi denar. Orožniki so predzrega eleparja izročili sodišču, kjer se bo moral zagovarjati tudi zaradi tatvine kolesa in zaradi ponarejanja vojaških dokumentov in štampiljk, ki so jih našli pri njem.

Maribor

Mariborsko gledališče sprejema abonente do sobote, dne 25. t. m. Abonenti dobijo za osem mesečnih obrokov od 8 din navzgor 22 raznih predstav, dramskih, opernih, opernih in en koncert. Umrla je v splošni bolnišnici 71 letna sopraga elikarskega mojstra ga. Ana Kolar. Naj počiva v miru, žalujočim naše sožalje!

— Velike priprave za obisk mednarodnega kongresa katoliških esperantistov v Ljubljani se vršijo v vseh državah. Učimo se esperanta z novo praktično knjigo, ki jo razpošilja Klub esperantistov v Ljubljani. Cankarjevo nabrežje 7, I., da se bomo lahko s tujci sporazumeli.

Zaščitla Ljutomerčana v Ljutomeru. r. z. z. o. z. priredi v nedeljo, dne 26. septembra 1937, ob 9 popoldne v gostilni g. Zavrtnika v Ljutomeru veliko vinogradniško zborovanje, na katerem se bodo dolele cene vinu in druge emernice za nadaljnji razvoj vašega dela. Govorila bosta minister v p. gosp. Ivan Vesenjak o organizaciji vinogradnikov in profesor g. Konrad Pecovnik o pomenu zadržnih vinjskih kleti. Vabimo vse vinogradnike na to zborovanje! Pridite in privedite se boj še druge!

Kulturni koledar

Borštnik Ignacij

23. septembra 1919 je umrl v Ljubljani igralec Ignacij Borštnik. Rodil se je 11. julija 1858 v Cerkljah na Gorenjskem. Po nekaj letih srednje šole je postal bančni uradnik. Prvič je nastopil leta 1882 v ljubljanski Citalnici. Leta 1885 je odšel na Dunaj v dramatično šolo. Ko se je vrnil, je igral v starem gledališču v Citalnici različne vloge. Ob otvoritvi novega gledališča (1892) je govoril Funtkov govor in priredil Jurčičevo »Veroniko Dese-niško«. Leta 1894 je odšel v Zagreb, odkoder se je šele leta 1919 vrnil k drami v Ljubljano. Predvsem je ljubil moderne realistično-naturalistične vloge. Redko je imel tudi klasični repertoar. Poleg dramatizacije Tavčarjevega »Otoka in Struge« je napisal nekaj iger, od katerih je najboljša »Stari Ilija«. Borštnik je bil eden od najboljših slovenskih igralcev.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 23. septembra: Tekla.
Petek, 24. septembra: Sadivoj.
Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20; in mr. Gartus, Moste.

TEL. 27-30 **SLOGA**

Marija Andergast v svojih najlepših vlogah

Trije snubci učiteljice Kristine

Hans Söbner, Fritz Kampers

TEL. 21-24 **MATICA**

Najlepši varietetki film

Kralj artistov Truxa

La Jana

TEL. 22-21 **UNION**

Veliki francoski film

Baccara

Tragedija tunaka iz svetovne vojne

V glavnih vlogah: Marcela Chantal, Jules Berry, Lucien Baroux

Predstave danes samo ob 19.15 in 21.15, pol-danska predstava odpade.

Predstave ob 16.15, 19.15 in 21.15 uri

Kontrola nad prometom z vinom. Kraljevska banska uprava je uvedla na cestah v dravski banovini letošo kontrolo na motornih vozilih, ki naj nadzira promet s trošarinskimi predmeti, predvsem promet z vinom in spiritoznimi tekočinami. Vsi prevozniki se opozarjajo, da naj se pozivu kontrolnih organov v lastnem interesu brezpogojno odzovejo in ne ovirajo pregleda natovorjenega blaga. — Kralj. banska uprava dravske banovine.

Odkritje spominske plošče vojnomu prostovoljcu inž. Ivanu Gosarju. Okrajna organizacija Zveze vojnih prostovoljcev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani bo odkrila dne 3. oktobra t. l. ob 10 dopoldne v Skofji Loki spominsko ploščo svojemu tovarišu vojnomu prostovoljcu inž. Ivanu Gosarju. Odkritje plošče bo na pokojnikovi rojstni hiši v Stari Loki štev. 3. K odkritju spominske plošče, s katero hočemo vojni prostovoljci počastiti spomin neustrašenega junaka iz borbe za osvoboditev in zedinjenje, pozivamo vse svoje tovariše in vabimo tem potom vso našo javnost brez posebnih drugih vabil. Spored odkritja plošče bo objavljen naknadno.

Ljubljansko gledališče

DRAMA

Zatetek ob 20. uri

Sobota, 25. septembra: »Julij Cezar«. Otvoritev dramske sezone, Premierski abonma.
Nedelja, 26. septembra: »Matura«, Izven. Znižane cene od 22 din navzdol.

Sezona 1937/38 se bo otvorila v drami v soboto 25. t. m. z vzporedno Shakespearejevo tragedijo »Julij Cezar«. To genialno delo Shakespearskega duha, ki zreali vse vrline nedosežnega klasika, prihaja po dolgih letih zopet na naš oder. Predstava obeta biti jako lepa, vloge so zasedene z našimi najboljšimi močmi, v igri, ki bo novo inscenirana, sodeluje celokupni moški ansambl, pomnožen s številnimi komparzi. V večrinskih noticih zasedbo je pomotoma izostalo imo g. Edvarda Gregorina, ki bo igral eno največjih vlog: Marka Antonija.

V nedeljo 26. t. m. zvečer bodo ponovili prvič v tej sezoni Fodorjevo nadvse zabavno igrano »Matura«. Lani je doživela nenavadno visoko število preizidov, ki pričajo, da je delo občinstvu izredno ugajalo. Posrečeni zaplet dejanja, originalno označene figure, ki jih je ustvaril ansambl s posebno prizadevnostjo, dajejo delu vse vrline uspele vpri-zoritve. Režija je Debečeva. Cene so znižane.

Krstna predstava izvirne Pahorjeve drame: »Viničarje« se bo vršila v torek 28. t. m. za premierski abonma. Snov dela je zajeta iz naših vinorodnih krajev, ter slika močno in svojevrsno osebnost bogataša Laha v njegovem odnosu do viničarjev. Glavno moško partijo bo kreiral g. Cesar, njegova otroka g. Jerman in ga. Vida Juvanova, Anžurja — Skrbineš, tipkarico Klemo — Mira Danilova, viničarja Graniča — Daneš, njegova otroka: Planecky in Levartjeva. Igra je mestoma socialna slika iz življenja viničarjev, v glavnem pa osebna drama mogotca Laha. Režija je Kreflova.

Otvoritev dramsko in operne sezone je pred vratmi, zato opozarjamo vse ljubitelje gledališke umetnosti, naj si pravočasno preskrbe abonmentske sedeže, katerih je še nekaj na razpolago v abonmanih A in B. Izredno ugodni plačilni pogoji omogočajo vsakomur obisk številnih in v letošnji sezoni prav posebno zanimivih predstav. Prijave se sprejemajo do nadaljnjega vsak dan od 10 do 12 in od 15-17. v blagajni gledališke uprave v drami.

Mag. štev. 56938/37.

Razglas

Ker je od časa, ko je poginil pes, na katerem je bila ugotovljena eteklina, preteklo že tri mesece in se do danes v področju mesta Ljubljane ni pojavil noben primer etekline, mestno poglavarstvo v Ljubljani na podlagi zakona o odvračanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni in tozadavnega pravilnika — etekline, toč. 13. odst. 2, ukinja pasji kontumac, ki je bil odrejen s štev. 40977 z dne 3. julija 1937.

V Ljubljani, dne 22. septembra 1937.

Za predeednika: Jančigaj, I. R.

Zaščitimo viničarje

Slov. Konjice, 22. septembra.

Eden izmed najrevnejših stanov je viničarski. Življenje viničarjev je obdano s toliko težkotami, da se poraja vprašanje, ali se bodo mogli sploh še vnaprej obdržati v takšnem položaju. Nobeden stan ne okusi tolikšnega gorja in tako malega povračila, kot ta. Čim dalje gremo s časom, tem bolj se njih življenje potaplja v vedno hujši bedi. Viničarji so odvisni od vseh mogočih razmer današnjega gospodarskega življenja. Slabo gospodarsko stanje pri ostalih stanovih neposredno vpliva na razmere v viničarskih, oferskih in bajtarskih rodbinah.

Mnogi se vprašujejo, na kak način se je ta stan mogel tako povečati. Krive so razmere. Poklicnih viničarjev, katerih očetje so že opravljali isto delo, je bilo že v predvojni dobi pri nas precej. Po tej pa se je z zboljšanjem razmer polagoma mednje naselilo zadovoljstvo, ki pa je v času hude gospodarske stiske pokazalo povsem drugačen

V obrambo kolezarjev

Zadnje čase se zopet pojavljajo po časopisih neki članki zoper kolezarje in kolezarjenje. Taki članki in notice izhajajo od ljudi, ki najbrž še nikoli niso vozili koleza, verjetno pa tudi od takih, ki položaja na naših cestah ne poznajo dovolj dobro. Če samo to, da se sleherni tak član-kar zaletava zgolj v kolezarje, nikdar pa obenem ne v pešce, ki dostikrat nosijo več krivde za kakšne nerodnosti, nam izpričuje dovolj točno, da take pisarije ne moremo vzeti za objektivne.

Zadnjič je nekdo menda zapisal v nekem listu, kako nepotrebnosti so hodniki za kolezarje in pešce na cesti Črnuče—Trzin. Te hodnike zahteva član-kar menda za voznike ter za avtomobiliste, ki zdaj menda nimajo dovolj prostora za vožnjo. Danes pa nekdo kliče že policijo na pomoč, ker je menda neki kolezar na Tyrševi cesti povozil neko deklico.

Stvar si je zato treba ogledati natančneje.

Od Kamnika in Domžal se dnevno vozi s kole-si v Ljubljano prav gotovo najmanj 2000 kole-sarjev. Nobenega dvoma ni, da je tej armadi ljudi treba priznati neko pravico. Če hodnika za kole-sarje na tej cesti zdaj še ne bi bilo, bi ga nujno bilo treba zgraditi. Kolezarji plačujejo od svojih koles dovolj davka, zato že smejo zahtevati zase neke pravice na cesti. Če je od Trzina do Črnuče in tudi od Ježice do Ljubljane poseben hodnik dodeljen za kolezarje, je to pač potrebna prometna omejitev, ki enako olajšuje kolezarjem vožnjo, obenem pa tudi preprečuje hujše nesreče, ki bi

obraz. Njih število pa je pričelo naglo rasti. Danes kmetijo pri nas skoraj polovico viničarjev, bivših kolezarjev, kateri so morali zaradi gospodarskih stisk s kmetiji. Nekateri so sami prodali kmetije, drugim pa so bila posestva prodana na dražbi. Da se naraščanje števila viničarjev prepreči, bi treba ustaviti prodajanje kmetijskih posestev in tem gospodarsko pomagati. V bodoče naj se ne tira kmetijskih družin na ceste, kjer duševno in telesno propadajo starši in otroci — zdrave narodne sile ter v bedi popolnoma obubožajo.

Ukreniti bi bilo treba nekaj proti silnemu izkoriščanju. Poljeki in vinogradniški delavci viničarskih rodbin so večinoma lutka v rokah brez-vestnih gospodarskih. Treba bi bilo določiti tudi za to delavstvo v skladu z razmerami mezde in poiskati nekaj, kar bi olajšalo njih nemilo usodo na stara leta, ki se jih vsak izmed teh silno boji, saj je tedaj vsak prepričan le samemu sebi.

Upamo, da bo tudi za te najrevnejše sloje kmalu prišel nov čas.

se sicer mogle zgoditi na cesti. S tega stališča ne moremo razumeti razburjenja, ki ga očitujejo omejeni članki zoper kolezarje.

Podobna reč je s kolezarji na cesti Ježica—Ljubljana. V resnici se tu pa tam pripeli na tej cesti kak nesreča. To se je in se bo zmerom dogajalo. Kdo pa takšne nesreče povzroča, je pa drugo vprašanje. Največkrat so takih nesreč krivi pešci, nekajkrat tudi kolezarji. Policija bi v resnici lahko naredila red — pri pešcih. Pešec zahteva zase vse pravice na cesti, na hodniku in povsod. Toda kdor zahteva neke norme in pred-pisa za kolezarje, se mora kakim predpisom tudi sam podvreči. Zelo umestno bi bilo, da bi policija točno odredila, kje pešci — ne smejo hoditi. Zlasti na cesti med Ježico in Ljubljano bi mogel biti določen en hodnik zgolj za kolezarje, drugi hodnik pa zgolj za pešce. Potem bi bilo brez dvoma nes-reč manj. Tako pa je seveda za kolezarje do-ločen en sam hodnik, toda kolezarjem se na pot vsak hip po mili volji nastavljuje pešci. kolezarji pa naj nanje pazijo. Kakšna nesmisel pa je to!

Pravica in red sta lepi čednosti, toda veljati imata za vse in vsakogar. V našem primeru ena-ko za pešce kakor za kolezarje. Zaradi tega pa, če je nek avtomobilist podrl na cesti po nesreči kakšnega človeka, ne bomo menda enostavno pre-povedali vsega avtomobilskega prometa na cestah sploh. Take nesreče že zaradi človečanske ljubezni obžalujemo, človeka kot ponesrečenca pomilujemo, toda obenem ne moremo brez pridržka obsojati povzročitelja, dokler vsaj ne vemo — kdo je pov-zročitelj.

Kolesar.

Boj za svetovno prvenstvo v šahu

Turnir osmih velemojstrov na Semmeringu in v Badenu pri Dunaju je postal hitro središče zanimanja tudi naših šahistov, čeprav ne igrata tam dr. Vidmar in Pirc. Borba osmih najodličnejših šahovskih matadorjev je namreč sama tako privlačna, da je deležna napetega zasledovanja vseh šahistov in sveta, ki se zanima za vse, kar ima svoje športno stran. Športna stran je bila do sedaj le v malokateri tekmi tako poudarjena, kot je v tej šahovski tekmi osmih zelo enakih velemojstrov. Tu bodo odločale male razlike, predvsem v fizičnih sposobnostih, volji in elanu. Vsi igralci žrtvu-jejo za ta turnir vse svoje sile, ker bo končni rezultat mnogo odločil v vprašanju, kdo bo v prihodnjih letih novi šahovski svetovni prvak. Svetovno prvenstvo je pa tudi v šahu ideal, vzrok zapletenih sporov in vzpodbuda k borbam, ki zahtevajo od kandidatov vse in dostikrat še več, kolikor zmorejo. Začel je s tem slavni mojster Viljem Steinitz, začetnik znanstvenega proučava-nja šahovske igre in učitelj modernih šahovskih mojstrov. Leta 1866 je premagal v matchu nem-škega mojstra Andersena, ki je tedaj užival glas najboljšega šahista na svetu, in se je na podlagi tega uspeha sam oklical za svetovnega šahovskega prvaka. Izjavil je, da je pripravil braniti prven-stvo proti vsakomur, ki plača tri tisoč dolarjev. Steinitzu je vse to res obveljalo, ker ga dolgo vrsto let ni mogel nihče premagati. Svetovno prvenstvo v šahu je ostalo in bilo od tedaj v tesni zvezi z denarjem, ki je ščitil svetovne pravke pred pogostim izzivanjem na boj in dajal naslovu svet-ovnega prvaka tudi materialen pomen. Steinitz je uspešno branil svoj naslov v mnogih matchih z najslavnejšimi mojstri svoje dobe, med drugimi tudi z genialnim ruskim mojstrom Cizomom. Ze postaraneja ga je leta 1894 premagal mlajši in večji bорец, šestindvajsetletni nemški filozof Ema-nuel Lasker. Lasker je znan šahovski velikan, saj spada kljub svojim sedemdeset letom še vedno med najboljše živeče velemojstre. Svetovno prvenstvo je branil do leta 1921, ko ga je premagal kubanski mojster Capablanca s poraznim rezulta-tom 4:0 in 10 remiji. Lasker sam pravi, da je temu kriv denar, ker ga je denar zapeljal, da je šel igrat v Havano, kjer mu je podnebeje onemo-gočilo pravo razpoloženje za težko borbo. To je najbrž res mnogo odločalo, nič manj ali pa še več je pa odločila zdrava in močna igra Capablance, ki jo je posebno odlikovala precizna tehnika. Capablance je podobno izkoristil nekoliko nesolidno igrar Laskerjevo kot pred dvema leti holandski mojster Euwe Aljechinovo. Capablance je obdržal svetovno prvenstvo do leta 1927, ko ga je zelo ne-pričakovano premagal ruski mojster Aljechin v Buenos Aires z rezultatom 6:3 in 25 remiji. Leta igra se je ponovila leta 1935, ko je Euwe ravno tako nepričakovano premagal Aljechina z rezul-tatom 9:8 in 13 remiji. Izmena svetovnih prvakov v šahu je torej vedno presenečenje. K sreči je bil Aljechin toliko previden, da si je že pred borbo z Euwejem za svetovno prvenstvo izgovoril pravico do revanžnega matcha, ki se bo v kratkem pričel na Holandskem. Capablance je na to po-zabil pred matchom z Aljechinom in mu je šele po desetih letih uspelo, da je dobil konkretnije izglede na match za svetovno prvenstvo. Z Euwe-jem sta sklenila na turnirju na Semmeringu po-godbo, da bosta igrala leta 1939 v Buenos Airesu match za svetovno prvenstvo, seveda v primeru, da Euwe v revanžnem matchu premaga Aljechina. Po sklepu Fide (Fédération internationale des échecs) ob prihodnji letošnji olimpijadi v Stockholmu mora Euwe v primeru, da premaga Aljechina, igrati v letu 1940 match za svetovno prvenstvo s češkoslovaškim mojstrom Flohrom. Poleg tega je menda Euwe izjavil, da je pripravljen skleniti po-godbo za match tudi z zmagovalcem velemojstr-skega turnirja v Badenu. Vse je tako vedno bolj zapleteno in suče se pa le še vse okrog revanžnega matcha med Aljechinom in Euwejem. Ta match bo odločil, ali bo nastopil Euwe ali Aljechin proti mlajši generaciji, ki vedno bolj sili k šahovskemu prestolu. Rezultati na turnirju v Badenu pa ka-žejo, da v vprašanju svetovnega prvenstva niso več najvažnejši Aljechinov revanžni match z Euwe-jem in tudi ne Euwejeve pogodbe, ampak da bo glavno besedo imel komaj trindvajsetletni eston-ski velemojster Paul Keres. Ta mladenič, ki ga imenujejo šahovski čudo, preseneča s svojo ge-nialno igro vse šahovski svet. Neverjetno je, s kakšno lahkoto in eleganco je prekrizal vse rač-une, ki so jemali v poštev samo Capablance, Flohra, Reshevskega in Finea. Tako mlad do sedaj še noben mojster ni imel v vsakem pogledu dovr-šene igre. Keres je že sedaj zelo blizu Aljechinu v najboljših dneh v kombinacijah in nepričako-vanih domislekih v pozicijski igri in v končnicah. Obeta se nam torej nov in pravi šahovski prvak sveta, ki je krepko stopnjo k šahovskemu prestolu že napravil, nadaljnjih pa šahovski svet napeto pričakuje.

Trening tekma drž. reprezentance

Včeraj je bila v Zagrebu kljub slabemu vremenu treningtekmata kandidatov za jugoslovansko nogo-metno reprezentanco na eni strani in med repre-zentanco zagrebške nogometne podzveze. Tekma je bila odigrana na zahtevo zveznega kapitana, ki stoji pred težko nalogo, da mora sestaviti naj-boljšo nogometno reprezentanco, ki bo dne 3. in 10. oktobra odigrala dve važni mednarodni tekmi in sicer v Pragi ter v Varšavi. Važna je zlasti tekma s Poljaki, ki velja že za izločilno tekmo za sve-tovno nogometno prvenstvo v letu 1938.

Zvezni kapitan g. Kika Popovič ali »plavi dik-tator« iz Belgrada, kakor mu pravijo v Zagrebu, je v »državno reprezentanco« postavil samo zagreb-ske in splitske igralce. Postavi obeh moštev se glasijo:

»Državna reprezentanca«: Glaser (Urh), Ma-tošič (Hügl), Milutin, Bakotić (Fink), Gayer, Koko-tović, Medarić, Kacijan, Matošić III. (Lešnik), Kragi-č, Pleše.

Zagrebška podzveza: Zmara, Belošević, Golac (Konstantinovič), Duković, Jazbec, Čimermančič, Brozović, Smeliček, Hitrec, Rakar, Kokič.

Vso tekmo je zelo oviral dež in spolek teren, vendar je bila kljub vsemu dovolj živa in zanimiva. Rezultat se glasi 5:2 za moštvo, ki ga je postavila JNZ. Gole so postavili: za JNZ Matošić III. 2, Mudarić 1, Lešnik 1; za ZNP pa Rakar in Hitrec ter en autogol.

Zvezni kapitan je po končani tekmi izjavil, da je bil s tekmo popolnoma zadovoljen, da sta bili obe moštvi pošteno igrali in da so vsi igralci pokazali dobro igranje kljub valni in blatnemu in težkemu te-renu. Od vseh igralcev, je izjavil g. Kika Popovič, mu je izredno ugajal Konkordija Rakar (Maribor-čan, ki ga je letos pridobila Konkordija), ki ga dotedaj še ni poznal.

Končna postava državne reprezentance bo se-stavljena ta teden v Belgradu. Dne 30. septembra bo pa reprezentanca, ki bo nastopila v Pragi in v Varšavi, igrala v Zagrebu še eno treningtekm-o z moštvom Gradjanskega ali pa reprezentanco ZNP.

Od tu in tam

Besedilo sporazuma med združeno opozicijo je bilo večerj dokončno sestavljeno. Po končanem delu so vsi trije sestaviljaki obiskali vsak svojega šefa in mu predložili besedilo sporazuma. Popol-dne pa so odgovorili Lazica Markovič, dr. Ninčič in Miša Trifunovič v Niško Banjo k Aci Stanoje-viču, da čujejo za njegovo merodajno mnenje. Še prej pa je Trifunovič obiskal Ljubo Davidoviča in Joco Jovanoviča ter z njima izmenjal nekaj misli o predloženem besedilu sporazuma. Že danes se bodo Markovič, Ninčič in Trifunovič vrnili spet v Belgrad. O pripombah, ki jih bo ali je že postavil Aca Stanojevič, bodo odelje sklepali le šefi opo-zicijskih skupin. Če bodo tudi ti v vsem soglasni, smemo pričakovati vesti, da so trije odposlanci spet odleteli v Zagreb, odnosno dalje v Rogaško Slatino po podpis dr. Mačka.

Egipska princezinja Fevkija je odpotovala iz Splita v Boko Kotorsko. Od tam pa bo krenila v Albanijo obiskat kralja Zoga. Istočasno bo v Albaniji skušala ugotoviti rodovnik svoje rodbine, za katero trdijo, da izvira iz Albanije.

K dr. Mačku v Rogaško Slatino so se odpeljali večerj voditelji slovenskega dela združene opozi-cije. Ljubljanske delegatke vodi dr. Dragotin Lon-čar, ki se mu je v Celju pridružil še poslanec dr. Dobovišek z nekaterimi vidnejšimi pristaši. Men-da so se šli informirati, kako in kaj stoji s spo-razumom.

Z novo taktiko jugoslovanskih komunistov, ki so se po navodilih kominterne postavili za prvobornike »demokracije« v naši državi, se bavi današnji »Hrvatski dnevnik«. List povdarja že znano dejstvo, da komunist ne more biti iskren prijatelj demokracije in da jim nasledajo le taki, ki o komunizmu pravega pojma nimajo. Hrvatje odklanjajo njihovo zaveznitvo, ker imajo svojo organizacijo, ki ima prav tako izdelan socialni program. Zato naj komunisti tudi ne pričakujejo kakšnega sentimentalnega sočustvovanja, če jih pre-ganjajo oblasti. Hrvatje imajo svojo seljaško strank-o, ki je nositeljica njihove moči in ideje. Do-slovno pravi »Hrvatski dnevnik«: Velika je odgo-vornost te stranke (HSS) in se prav zato ne more, niti ne bo dala zapeljati v kakršnekoli »sentimen-talne« razloge, da je treba komunistom, ki jih oblasti preganjajo, priznati.

Veliko moderno gimnazijo so odprli in posve-tili včeraj v Zagrebu. Stavba je bila zgrajena po modernih načelih, stroški pa so znašali nekaj več kakor deset milijonov dinarjev. Spodnje podzemne prostore so pa uredili kot veliko in vzorno opre-mljeno zatočišče pred zračnimi napadi.

Za 30% manjša bo letos trgatve v Dalmaciji. Krive so vremenske nepravilnosti, ki jih je bilo letos obilo. V zadnjem času pa je bilo vreme tako ugod-no, da je grozdje začelo naglo zoreti ter so morali v nekaterih krajih kmetje že začeti s trgatvijo. Morda se najboljšo trgatve obetajo Hercegovcem, ki so zanje nedavno mislili, da bodo natrgali to-liko grozdja, kakor ga v zadnjih desetih letih še niso. Vendar je tudi Hercegovcem prekrizalo te račune neugodno vreme. Vseeno pa bodo natrgali grozdja več kakor pa lani.

92 letni starec se je obesil. To je bil Sombor-čan Josip Born, ki ga je poglala v obup neozdrav-ljiva bolezen in strah pred trpljenjem. — Drug tak nesrečen je bil pa 82letni Lovro Šestan iz okolice Sušaka, ki se je vrgel pod vlak. Tudi njega je bilo strah težke bolezni in trpljenja.

Italijanski parnik se je spet zaletel v naš par-nik v sušaškem pristanišču. Parnik »Vertuno« je prevzel velik tovor drv in lesa ter krenil iz prista-nišča na odprto morje. Pri odhodu je pa krmar tako nesrečno manevriral, da se je parnik zaletel v jugoslovanski parnik »Sofoč«, ki je bil privezan k obali. K sreči udarec ni bil tako silen ter se je na »Sofoč« polomil le del ograje in odrgnila barva s trupa.

30 ljudi se je toplo v nedeljo zvečer v vasi Gjurgjinu pri Subotici. V gostilni Marka Čuliča je sedel podjektiv Poljakovič s svojimi delavci. Za-radi starih računov in zaradi dolga sta se Polja-kovič in gostilničar skregala. Raznel se je pretep, v katerega so se vmešali vsi, kar jih je bilo v gostilni. Delavci so potegnili s svojim gospodar-jem, kmetje pa z gostilničarjem. V boju je oble-žalo močno ranjenih več kmetov.

Novo tekstilno tovarno v Vrhu v Vojvodini bi radi postavili neki češki industrijci. Te dni so se s prošnjo obrnili na oblasti za dovoljenje. Trdno pričakujejo, da oblast gradnji nove tovarne ne bo nasprotovala.

700 kmetov bo gradilo ceste med Krapino in Pregrado. Vse prošnje in moledovanja pri obla-steh so bile brez uspeha in so kmetje zato skle-nili, da bodo kar sami prišli za delo in si zgra-bili kar brez uma. Že nekaj dni so iskali z na-greba posebno komisijo, ki je pregledala zemlji-šče ter poravnali tudi stroške za to komisijo. Stroške materiala bodo nosile prizadete občine, 700 kmetov pa bo zastojal delalo.

Slaboumna deklica je zanelila okrog 20 požar-ov v vasi Šašinci pri Sremski Mitrovici. Skoro vsako noč je gorelo v vasi, zdaj na tem, zdaj na drugem koncu. V ponedeljek zvečer je za-gorelo kar na petih koncih. Prestrašeni vašačani, ki so bili od dosedanjih požarov doela zbegani, so bili kar brez uma. Že nekaj dni so iskali z naj-večjo skrbnostjo požigalca, vendar ga niso mogli najti. Nihče pač ni sumil 17 letnega slaboumnega dekleta. V ponedeljek pa je nekdo tega dekleta opazil, kako je zbežalo od kozolet, iz katerega je hip nato švignil plamen. Prijeli so jo, potem pa je priznala tudi vseh dvajset požarov.

Krivo je obračunal s svojo nezvesto ženo Marko Saič iz Preseke pri Karlovcu. Že l. 1927 je Saič odšel v Ameriko »s trebutom za kruhom« in pustil doma ženo z enoletnim sinčkom. Saič je bil v Ameriki priden in skromen ter je ženi od časa do časa pošiljal del svojih prihrankov. Zadnje leto pa na svoja pisma ni dobival nobenih odgovo-rov. Iz temne slutnje, ki se je v njem porodila, je dozorel sklep, da pojde v svoj rodni dom pogle-dat sam. Nekega dne se je Saič pojavil v Karlovcu, naslednji dan pa na svojem domu. Vašačani so mu pripovedovali, da se mu je žena izneverila in po-stala priateljica nekega Ivana Martiča. Poir je Saič potrkal na vrata svoje hiše, toda oglasil se ni nihče. Ko se je eredi noči spet pojavil pred svojo hišo, je skozi okno zagledal priateljico svoje žene. Prištal-vil je lestvo in se skozi podstrešje spizlil v hišo. Ko ga je Martič zagledal, je skušal ekotiči skozi okno. Toda Saič je potegnil samokres in ustrelil v priateljico. Sledila sta še dva strela; enega je Saič pogljal nezvesti ženi v glavo, drugega pa sebi. So-sedej, ki so čuli streljanje, so prišli in našli ženo težko ranjeno, dotičim sta rani Saica in Martiča lažjega značaja. Vsa vas sočustvuje z nesrečnikom, ki ga je ženina nezvestoba pripeljala tako daleč, da je zgrabil za morilno orožje.

Masarykova spričevala in odlikovanja

Ogromno je število znanstvenih spričeval in odlikovanj, ki si jih je pridobil predsednik osvoboditelj Tomáš Masaryk s svojim pomembnim življenjem in delom. Naj slede samo nekatera izmed njih:

Leta 1876 je postal doktor na Dunaju, kasneje pa še doktor filozofije na lipskem vseučilišču. Na Karlovi vseučilišču v Pragi je bil reden profesor. Razen tega je postal častni doktor praške tehnike, pravne fakultete Karlovske vseučilišča v Pragi, vseučilišč v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani, vseučilišča v Oxfordu, v Parizu, doktor Trinity collegea v Hartfordu, londonskega in strasburskega vseučilišča, vseučilišča v Pribramu, Chelfieldu in brnške tehnike.

Bil je častni in dopisni član mnogih znanstvenih ustanov, kakor med drugimi češke znanstvene akademije v Pragi, akademije moralnih in političnih ved v Pragi, slovanskega zavoda na londonskem vseučilišču, češkega znanstvenega društva v Pragi, kraljevske znanstvene akademije v Beogradu, jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, nemškega sociološkega društva v Kölnu, sociološkega zavoda v Turinu, kraljevskega književniškega društva v Londonu, mednarodnega društva za pravno in gospodarsko filozofijo v Königsbergu, stalnega mednarodnega odbora za

svetovne filozofske kongrese, Kings collegea v Londonu, mednarodnega sociološkega zavoda v Parizu, ameriške akademije za politične in socialne vede v Pliadelphiji, tiberske akademije v Rimu, sociološkega društva v Zenevi, slovanskega zavoda v Pragi. Masaryk je bil častni član neštetihih človekoljubnih, kulturnih in strokovnih društev doma in v tujini, kakor ameriškega Rdečega križa, češkega novinarskega združenja, mnogih dijaških društev itd.

Predsednik osvoboditelj je bil odlikovan z neštetihi najvišjimi odlikovanji. Omenjamo samo najbolj znana: red češkoslovaškega sokola z meči, češkoslovaškega vojnega križa, češkoslovaške kolajne zmage, Karagjorgjevo zvezdo, z velikim križem častne legije, z italijanskim redom sv. Mavricija in Lazarja z velikim križem reda Karla I., velikim križem angleškega reda sv. Mihaela in Jurja, z velikim križem belgijskega reda Leopolda, z velikim križem španskega reda Karla III., z velikim grškim redom sv. Spaga, s poljskim redom belega orla I. stopnje, velikim križem egiptovskega reda Muhameda Alije, velikim križem finskega reda Bele rože, z veliko zvezdo avstrijskega reda za zasluge, velikim križem portugalskega reda sv. Jakoba, velikim križem japonskega cesarskega reda kizantemne, tuniškim redom Nisani Iltihar, velikim križem reda Kristusovega groba itd.

Skrivnostne vezi dvojčkov

Življenje dvojčkov je, kakor so dognala znanstvena raziskovanja, podvrženo nekim skrivnostnim zakonom, po katerih se dogajajo v dvojčkih istočasne in istoimenske spremembe njihovih misli, doživetij in bolezni.

Znanstveniki, ki so preiskali na tisoče primerov, pravijo, da je zunanja telesna podobnost dvojčkov nezmotljivo znamenje za popolno podobnost notranjega telesnega sestava, za podobnost značaja in dušnih zmožnosti.

Neki profesor v Newyorku je izdal knjigo, v kateri navaja številne primere, ki jih je preiskal. »Če je eden dvojček slaboumen, je drugi skoro gotovo tudi, ali pa bo šele postal. Prav tako je 90% slučajev, v katerih sta imela oba dvojčka iste bolezni in ista obolenja.«

Drugi ameriški učenjak navaja sledeči slučaj: Dva brata dvojčka, katerih eden je živel v Chicagu, drugi pa v Peipingu na Kitajskem, sta izvršila samomor na isti dan in ob isti uri, ne da bi

komu zaupala vzrok samomora ali da bi se za to dogovorila.

Tako skrivnostne vezi pa le potrjujejo, kako neizmerno močne so podedovane lastnosti, telesne in duševne. Tudi najboljše vzgoja in najboljše znanje okoliščine ne morejo nadomestiti dobre naravne dediščine ali zatreti in prerasti slabo dediščino. Na tisoče je slučajev, ki kažejo, kako je včasih skozi skrbno privzgojeno skorjo telesnega zdravja ali krepke značajnosti nenadoma vdarila na dan podedovana bolezen ali nepojmljivo nesramne navade.

Muslimanski »papež«. Aga Kan, predsednik Društva narodov v Zenevi, je sicer »princ brez zemlje«, vendar vlada eni najmočnejših verskih družb, mohamedancem. Kot potomec Alija, Mohamedovega zeta, se je leta 1924 potegoval za mesto kalifa, ki je bilo zaradi ukinitve turškega sultanata prazno. Postal je duhovni vodja, nekak papež indijskih muslimanov, ki tvorijo četrtino indijskega prebivalstva. Njegova verska oblast je tako velika, da je niti njegova poroka z neko Francozinjo ni mogla omajati.

Brezmotorno letalo, ki starta z avtomobilove strehe. Ta novost je doma na Angleškem.

Kovinske barve

Razne kovine, kakor svinec, baker, aluminij, cink, kositer med in bron, je mogoče kupiti v tekoči obliki in jih porabiti kot barvilo proti rji in drugim razjedalcem železa. Enkratno barvanje s svinčev varuje vsako kovino pred najhujšimi kislinami; trojna plast svinca pa prepreči celo močne X-žarke.

Najmanjšo knjigo imajo menda v Romuniji. Knjiga, ki ni večja kakor kavino zrno, ima na naslovn strani sliko kralja Karla in vsebuje popolno tiskano romunsko ustavo.

Čarovništvo v kulturni državi

Francija, ki je med najbolj kulturnimi državami v Evropi in ki si najbolj prizadeva »reševati nesrečne zaslepljene divjake« po Afriki, Indokini in drugih svojih kolonijah in jim prinašati blagodejne sadove civilizacije, bi svoje človekoljubno delo lahko začela opravljati tudi doma. Kajti v tej tako visoko stoječi državi so še danes cele vasi pod vplivom strahu, ki jim ga povzročajo »čarovniki«. Policija se peča namreč z dvema zanimivima slučajema, ki eta odkrila širši javnosti čudno dogajanje po nekaterih samotnih vasicah alpskega in pirenejskega gorovja.

Prvi slučaj zadeva zastrupljenje nekega župnika, drugi pa skrivnostni umor šestletnega dečka. Neki župnik je vsako leto imel na stanovanju po dva do pet sinov boljših družin iz velikih mest, da jih je med počitnicami poučeval v raznih predmetih za srednje šole in jih pripravljaj za izpite. Nazadnje je imel pri sebi dva 15 in 17 let stara navihanca, ki sta mu tako nagodla, da jih je moral spustiti domov.

Majši je pri mladi služkinji našel neki listek s čudnimi nerazumljivimi črkami. Ko ji je objubil, da bo molčal, mu je zaupala, da ji je listek dal neki čarovnik, ki živi v bližini in da ji bo ta listek pomagala omožiti se s fantom, v katerega se je blazno zagledala. S tem pa je vzbudila radovednost dečkovo za podrobnejše podatke o čarovniku, čigar veda ga je vsekakor bolj zanimala kot dolgočasno mlatenje latinskih pisateljev, francoske zgodovine in leposlovja, ki ga je razlagal g. župnik. Dekle mu je tudi povedalo, kakšno nesramno ceno zahteva čarovnik od mladih deklet za svoje usluge, e kakšnimi pretnjami prišli okoliške prebivalce, da ga zalažajo z živili. Nihče se mu ne upa zameriti, da ne bi vrgel svojih urokov na živino, pridelke, družino in imetje. Celo vodo zna menda zastrupiti.

Ves vesel se navihane odpravi s svojim bratom k čarovniku in se mu zna tako prilizniti, da mu začne strahoviti mož razkazovati razne tajne rastlin in svojega znanja. Celo staro čarovniško knjigo z rumenimi listi in okorno, težko razumljivo pisavo jima je pokazal in dovolil prepisati nekaj najporabnejših obrazcev.

Posledice njunega znanja so se kmalu pokazale. Voda v vodnjaku je dobila okus po žveplu, župnik je postal v veliko veselje svojih učencev vedno bolj zaspan, zaspal je vedno takoj po zajtrku in kosilu in večerji in bil prišljen opustiti nadzorstvo nad dečkoma. Nočno tišino so motili neprestani glasovi sov in drugih ponočnih ptic, ki jih prej ni bilo. Ker je župnik spoznal, da se ne more več uspešno ukvarjati s svojima gojencema, ju je poslal domov, njegova spalna bolezen pa se ni več zboljšala. Po nasvetu nekega tovariša je potem, ko je postal že resno bolan, dal preiskati svoje vino in preiskava je dognala, da je bilo vino zastrupljeno z neko posušeno rastlino (datura stramonium). Vso stvar je nato vzel v roke policija, ki se že nekaj mesecev sem bavi s tem nenavadnim slučajem.

Župnik je ostal pri življenju in zdravju in se le smeje pretkanosti svojih gojencev.

Drugi primer pa je resnejši. — Mlad pastirček je pozno v večer pasel krave. Ko pa sta jih s sestrom, ki je šla pred čredo, gñala domov, je nena-

doma zginit. Ljudje so se takoj odpravili ga iskati ter iskali vso noč in več dni potem, ne da bi ga našli. Čez poldrugi mesec pa je odkril njegovo truplo neki divji lovec na silno težko pristopnem mestu, kamor bi otrok sam niti ob belem dnevu ne mogel priti, kaj šele po deveturi zvečer, ko je gñal krave proti domu in ko je neki kočar zaslišal obupne klice na pomoč. Truplo je bilo skoro samo okostje, zanimiva pa je okoliščina, da mu je manjkalo nekaj vratnih vretenc.

Iz starih zapiskov sodnje, ki preiskuje zagneten umor, je ravidno, da so se podobni primeri dogajali pred 150 leti; da so na istem kraju, kjer so našli truplo, imele nekdaj čarovnice, ki so jih zasliševali in žive zažigali, svoja zborovanja, »hudičeve ples« in pojedine, na katerih so pile kri majhnih dečkov, ki so jih prinesle s seboj. Kri so jim sesale na očet ali na vratu, na istem mestu, kjer sedanjí žrtvi manjkajo vretenca. Vse torej kaže, da je otrok postal žrtev starih praznovernih navad, prav takih, kot pri najhujših afriških ali malajskih divjakih, ki skušajo pomiriti jezo svojih malikov ali si pridobiti posebno naklonjenost s tem, da jim darujejo človeške žrtve. Čarovniki pa zlorabljajo praznovernost svojih vernikov, za katere opravljajo ob posebno zapletenih prilikah »narobe-mašo«, v svoje preverzne in dobičkanosne namene.

Tekme na Angleškem: Kdo bo nesel več košar in dlje.

Programi Radio Ljubljana

Četrtek, 23. sept.: 12 Zborovske pesmi (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13. Čas. spored, obvestila — 13.15 Rad. orkester — 14 Vreme, borza — 18 Vesele narodne ob blizu in daleč (plošče) — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolaric) — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Sokolsko predavanje — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pevski sekstet »Mladost« — 20.45 Mandoline (plošče) — 21 Radjski orkester — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Radjski jazz.

Drugi programi

Četrtek, 23. septembra: Beograd-Zagreb: 20 Češka pianinska glasba, 20.30 Orkestralni koncert, 21.30 Vokalni koncert — **Dvaji:** 19.25 Domovinski večer, 20.25 Pester program, 21 Nabožna glasba, 21.45 Klavir, 22.30 Zabavni koncert — **Budapešta:** 21 Operni orkester, 22.15 Ciganska glasba, 23.10 Plošče — **Trst-Milan:** 21 Opera »Isabeau« — **Rim-Bari:** 21 Opera, 22 Pianino — **Praga:** 19.30 Opera — **Varšava:** 20 Lalka glasba, 21.05 Plesna glasba, 22 Vokalni koncert — **Berlin-Kölnsberg-Hamburg:** 20.10 Plesna glasba — **Vratislava:** 19 Goetzovo skladbe — **Lipsko:** 21.10 Nova operetna glasba — **Köln:** 20.10 Schillingov koncert — **Frankfurt:** 21.15 Nemški mojstri — **Stuttgart:** 21.15 Haydnova »Jesen« — **Moskovo:** 21.10 Mozart-Beethoven — **Strasbourg:** 21.30 Orkestralni in solistični koncert.

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

Solnce je žgalo z nezmanjšano silo. Toda vojaki, ki so vedeli, da se pot bliža cilju, so kakor oživeli. Zdaj so vse bolj zvrnato sedeli v sedlu, zdaj pa zdaj se je zaslila celo kaka beseda in kak veselejši vzklík. Samo še dve ali tri ure, pa bodo vsi pogočeni v razkošni palači Surat kana, v njegovi prestolnici, o kateri so že tolikokrat slišali najbolj čudne zgodbe o sijaju in razkošju, ki vlada med zidovi tega mesta, kamor so Evropci dozdej le zelo poredko zašli. Če pa ne bodo gostje samega maharadže v njegovih marmornatih dvoranah, se bo Surat kan že pobrigal zanje, da jih bodo pogostili. Bodo že sami našli prilike za kako zanimivo pustolovščino.

Indijski vojaki do zdaj niso v svojem vedenju pokazali nobene spremembe. Tudi na njihovih obrazih ni mogel človek brati ničesar, kaj se godi v njihovih dušah.

Geoffrey Vickers je z veseljem zapazil, kako se je Harcourt spremenil. Čim bližji je bil konec poti, tem bolj se je popravljal od prestanih naporov in težav. Ker ni bil navajen potovanja po indijskih puščavah, je Harcourt izgubil svojo moč in se v očeh mladega častnika spremenil v slabica, v »gospoda iz Londona«, za katerega ni prostora med vojaki. Čutil se je, kako da je prav ta diplomatski uradnik dobil nalogo, ki je bila zares zelo kočljiva zadeva in ki bi utegnila imeti nedogledne posledice za Angleže v Indiji.

No, zdaj pa je sir Harcourt spet ostajal Anglež v pravem smislu besed, vzor Angleža, kakršnega si je zamišljal Vickers: mirnega, dostojanstvenega, zbranega, pripravljenega, da na mestu odgovori vsakomur, pogumnega, ki se zaveda svetovne moči angleškega cesarstva.

Da, sir Harcourt se je spremenil. Vickers je čutil, da bo ta diplomat človek na svojem mestu, ko bo stal pred maharadžem in mu gledal v obraz, pred človekom, ki je bil strah in trepet

za svoje podložnike, za Angleže pa nevarna in zapletena uganaka... Sir Harcourt bo dostojno zastopal Anglijo pred tem indijskim vladarjem!

Vickers je dejal s pogumnim glasom:

»Sire, zdi se mi, kakor da ste bili vso pot slabe volje in nervozni, zdaj pa, kakor da ste se docela spremenili. Ne morem vam povedati, kako me to veseli! Ne zamerite mi, da sem tako odkritosrčen, sire!«

»Dragi Vickers, nimam vam kaj zameriti. Dobro ste spoznali, da je ta odprava name zelo slabo vplivala in da sem polagoma izgubljal živce. Vi ste še mladi, zato vam je vaše dušeslovno presojanje v tem večjo čast... Prav ste rekli, res sem se zdaj spremenil! Čez uro ali čez dve uri se bom znašel pred človekom, ki bi mogel postati nevaren sovražnik za našo državo. Od izida mojih razgovorov z njim je odvisen naš položaj v Indiji. Toda zdaj sem pripravljen, da svojo nalogo izpolnim, ker se zavedam, kaj so mi poverili. Pripravljen sem, da vzdržim diplomatski boj s Surat kanom.«

Sir Harcourt se je še enkrat nasmešnil in stisnil Vickersu roko.

»Še enkrat hvala in pozabite, da ste videli starega človeka, kako omahuje.«

»Služba v Indiji je naporna in kdor ni navajen živeti v tem podneblju, to vse težko prenaša. Verjemite mi, vsakdo se opoteka, ko pride prvič iz Anglije k nam.«

Indijski vodniki so za trenutek ustavili konje. Narednik, ki je jezdil na čelu sprevoda, se je obrnil k Vickersu in z roko pokazal v daljavo:

»Še uro, pa bomo v državi Surat kana!«

Vickers je odjahal naprej, obrnil konja in z močnim glasom velel:

»Četa stoj!«
Vojaki so skočili s konj, sir Humphrey pa je prišel k mlademu častniku in mu začuden dejal:
»Zdaj, ko smo že tako blizu cilja?«

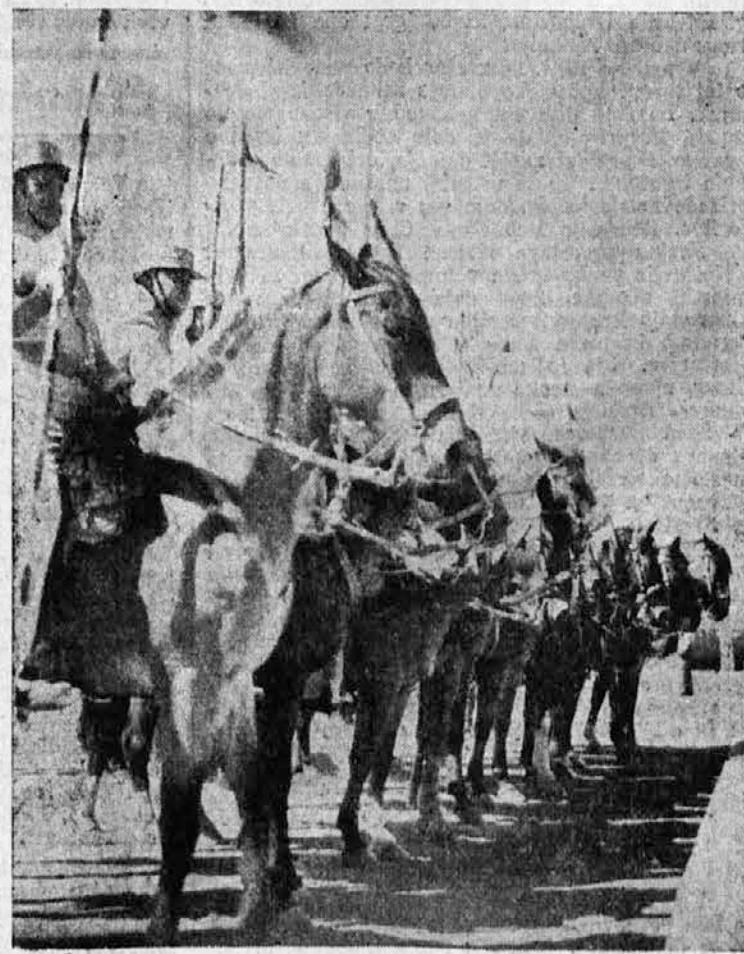

Foto Warner Bros

Vickersovi jezdecí pred ciljem.